

СМАРТФОН ЗА КЕРМОМ: ЖИТТЯ ЧИ SMS?

Ю.О. Білоус, студент,

Т.А. Овчиник, викладач I категорії

Лозівська філія Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу

У третю неділю листопада відзначається Всесвітній день пам'яті жертв дорожньо-транспортних пригод (WDR) (далі ДТП). Ідея щорічного проведення Дня пам'яті жертв дорожніх аварій належить Road Peace – британському благодійному фонду допомоги жертвам ДТП, який відзначає цей день з 1993 року. У 1998 році День пам'яті вийшов за межі Європи та з'явився на інших континентах, а у 2005 році у своїй Резолюції Генеральна Асамблея ООН закликала все світове співтовариство визнати Всесвітній день пам'яті жертв дорожніх аварій і відзначати його в третю неділю листопада. У день прийняття Резолюції ООН почав діяти спеціальний веб-сайт, який призначений для надання підтримки та допомоги всім охочим взяти участь у проведенні Всесвітнього дня пам'яті жертв ДТП у своїх регіонах [3].

Так, у Лозівській філії Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу вже стало традицією, у листопаді, проводити захід присвячений цієї події, на якому завжди піднімаються та обговорюються студентською молоддю причини дорожньо-транспортних пригод. До організації та проведення заходу залучаються студенти спеціальності 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті) (спеціалізації «Організація та регулювання дорожнього руху»). У 2020 році планується присвятити розв'язанню проблеми використанню мобільних телефонів та інших гаджетів учасниками дорожнього руху.

Згідно з Правилами дорожнього руху України (підпункт Д пункту 2.9) є чітке визначення – водію заборонено «під час руху транспортного засобу користуватися засобами зв'язку, тримаючи їх у руці» [2].

Такі обмеження для водіїв пов'язані з тим, що при спілкуванні мобільним телефоном реакція водія сповільнюється і він може не зреагувати вчасно на аварійну ситуацію. Тобто окрім штрафів, такі дії можуть призвести й до ДТП.

Як вже відомо, що керівними діями водія є його відповідні реакції на сприйняття дороги, пішоходів, інших транспортних засобів, дорожніх знаків, показань контрольно-вимірювальних приладів. Ці дії здійснюються рухами керма, важеля перемикачів коробки передач, педаль зчеплення, гальм. Вони характеризуються траєкторією, тобто шляхом, яку здійснила рука чи нога людина в просторі; швидкістю, тобто шляхом який проходить в одиницю часу; темпом – швидкістю зміни однієї дії іншою; силою – опором руху.

Відповідні дії на подразники називають сенсомоторними реакціями. В сенсомоторній реакції розрізняють процеси сприйняття, обробки сприйняття та моторний момент, який визначає початок руху. В кожній реакції розрізняють прихований або латентний та моторний періоди. Латентний – це час від моменту появи подразника до початку руху. Моторний – це час виконання рухового акту. Середній час латентного періоду простої реакції на світловий сигнал складає приблизно 0,20 с, на звуковий – 0,14 с. Латентний період складної реакції коливається в широких межах та залежить від дорожньої ситуації, від складності вибору під час прийняття рішення, а також від індивідуальних психофізіологічних особливостей, досвіду та стану водія. В результаті проведених досліджень, встановлено, що середній час реакції при екстремому гальмуванні складає від 0,3 до 2,5 с, але цей показник в залежності від суб'єктивних і об'єктивних факторів може коливатися в достатньо широких діапазонах [1].

Наразі, якщо розмова телефоном не призвела до жодних наслідків, але цей факт зафіксував співробітник поліції, то штраф становить біля п'ятсот гривень. Якщо ж ці дії примусили інших учасників дорожнього руху змінити швидкість, напрямок руху або вжити інших заходів безпеки, то штраф становить вже біля сімсот гривень, або позбавлення права

керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року.

Використання мобільного під час руху призводить до неувважності при управлінні, включенні поворотних сигналів, маневруванні, спостерігається хаотична манера їзди, ігнорування пріоритетів, неувважність щодо пішоходів і розмітці на дорозі. Кожен п'ятий водій, в будь-який зручний момент часу, дивиться не на дорогу, а у свій смартфон. Такі результати показало дослідження «Рівень користування мобільними телефонами серед водіїв в Україні», проведене восени 2017 року громадськими організаціями та волонтерами «Vision Zero» у співпраці з Центром демократії та верховенства права в рамках Кампанії «За безпечні дороги». Метою проекту було виявити, яка частина водіїв в Україні фактично користується мобільними телефонами порушуючи відповідний пункт Правил дорожнього руху. Дослідження проводилося відповідно до рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я методом спостереження за автомобілістами. Сесії спостереження були проведені у двадцять одному місті України, які мають статус обласного центру. Вибірка дослідження складала 22866 водіїв, в середньому в кожному місті 1088 осіб. Міста Суми, Луганськ, Донецьк, Сімферополь та Севастополь не були включені в дослідження.

Таким чином, 18,6 % водіїв у великих містах України користуються мобільними телефонами під час управління автомобілем, порушуючи Правила дорожнього руху і ставлячи під загрозу як своє життя та здоров'я так і життя та здоров'я інших учасників дорожнього руху. За результатами дослідження, найбільше відволікаються на мобільні у Києві, Миколаєві та Черкасах – там це робить кожен третій водій. Переважна частина водіїв, які були помічені за користуванням мобільним телефоном тримали його біля вуха (62,7 %). Решта – або тримали його в руці зчитуючи чи вводили в нього інформацію (25,8 %) або користувалися мобільним пристроєм, закріпленим на лобовому склі або передній панелі автомобіля (11,5 %). Хоча правила дорожнього руху прямо забороняють користуватися засобом зв'язку, тримаючи його в руці, користування приладами закріпленими на лобовому склі (передній панелі) несе не меншу загрозу для дорожнього руху, адже увага водія спрямована замість дороги на цифровий пристрій [4].

Дивлячись на те, що у час загального використання смартфонів дуже важливо розуміти, що все ж таки існують ситуації, в яких телефон краще відкласти. Так за даними Кампанії «За безпечні дороги», будь-яке використання гаджетів під час руху автомобілів є дуже небезпечним. Це – прочитання й написання повідомлень, прийняття і здійснення дзвінків, фотографування, перевірка соціальних мереж, й розмова телефоном через гарнітуру «hands-free» та використання навігації. Всі ці маніпуляції створюють для водіїв чотири типи відволікання: візуальне, когнітивне, фізичне й слухове.

Відволікання на засоби зв'язку призводить до: більш тривалого часу реакції на дорожню ситуацію (особливо – часу на початок гальмування та реакції на сигнал світлофора); погіршення здатності утримувати правильну смугу руху, зменшення поля зору (водії ймовірніше дивитимуться лише вперед, без використання периферійного зору і дзеркал); помилок в оцінці швидкостей і відстані до інших транспортних засобів. Необхідно звернути увагу на те, що відстань, яку проїжджає автомобіль, доки водій читає повідомлення в телефоні (водій із «заплющеними очима») дорівнює 64 метри, якщо швидкість – 50 км/год, 90 метрів – 90 км/год, 115 метрів – 90 км/год, 141 метр – 110 км/год, 166 метрів – 130 км/год.

Залишається важливе питання, так все ж таки, чи є безпечним користування телефоном у режимі «hand-free» (наушник, Bluetooth-гарнітура)? Попри те, що це дозволено законодавством України та деяких інших країн, такий спосіб користування телефоном залишається фактором ризику, оскільки призводить до: когнітивного відволікання під час розмови – мозок «перебуває» не на дорозі; візуального відволікання (під час здійснення або прийняття дзвінка (водій дивиться на екран пристрою). Гарнітура «hands-free» є «меншим злом» у порівнянні з триманням телефону біля вуха або читанням повідомлень, тому задля безпеки

варто уникати й цього способу користування за кермом [4].

Сьогодні компанія «Хюндай Мотор Україна» займає активну позицію серед соціально відповідальних організацій і бачить свою місію у подальшому розвитку культури водіння та взаємоповаги між усіма учасниками дорожнього руху заснувавши освітній проект «H-Road». В Україні, внаслідок недотримання Правил дорожнього руху в середньому щодня стається близько 368 аварій, в яких 11 людей гине і 86 – отримують травми. А до «старих» поганих звичок додалися ще й нові, наприклад, використання різноманітних гаджетів за кермом. В останні роки багато аварій у світі (в Україні в тому числі) відбуваються з-за використання смартфонів під час руху. В середньому для переходу з одного боку вулиці на іншу людині необхідно десять секунд. За цей час в чаті чи месенджері навряд відбудеться щось настільки термінове, що може почекати, поки володар смартфона дійде до тротуару. Але багато українців продовжують обмін повідомленнями чи гортають соціальні мережі на пішохідних переходах, ризикуючи власним здоров'ям. Також поводять себе і водії. По статистиці в середньому кожна четверта пригода у світі викликана відволіканням уваги водіїв та пішоходів на розмову, повідомлення чи серфінг в Інтернеті. Дослідження, присвячене цієї тематиці, провела компанія «AT&T». Як стало відомо, 61 % водіїв під час руху набирають текстові повідомлення за кермом, 33 % користуються поштою, 28 % використовують браузер, 27 % гортають стрічку facebook, 27 % знімають відео на телефон, 17 % роблять селфі, 14 % постять фото в instagram, 10 % спілкуються в чатах.

Відповідно даним Національної ради безпеки США, використання смартфона під час руху приводить до 1,6 мільйона аварій щорічно. По їх даним приблизно 660000 водіїв використовують свої мобільні телефони під час руху, а відволікання на повідомлення чи дзвінок стає причиною біля 25 % аварій. Таким чином використання смартфонів за кермом є масовим явищем у всьому світі, яке призводить до непоправних наслідків [5].

У сучасному житті наявність мобільного телефону надає багато переваг, але все ж таки, користуватися мобільним телефоном та навіть додатковими гарнітурами під час водіння автомобіля небезпечно. Так яким чином підвищити відповідну культуру серед водіїв?

На нашу думку, необхідно поширювати тематичну соціальну рекламу (відеоролики) щодо безпеки використання телефонів за кермом, наприклад створені телеканалом «UATV», Управлінням безпеки дорожнього руху Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України. Проводити заходи до Дня пам'яті жертв дорожніх аварій, розробляти та розповсюджувати правила поведіння за кермом, серед яких: встановлення гаджету на режим «без звуку» або «авіарежим» під час руху, не зловживання бездротовими пристроями, здійснення безпечної зупинки під час проведення розмови, здійснення необхідного дзвінка або прочитання повідомлення пасажиром поряд тощо [4,5,6].

Література:

1. Романов А.Н. Автотранспортна психологія. Навчальний посібник. М., «АКАДЕМІЯ», 2002. – 216с.
2. Правила дорожнього руху. Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <http://pdd.ua/ua/2/> (дата звернення 28.10.2020р.).
3. Для жертв дорожнього руху. Worlddayofremembrance: веб-сайт. URL: <https://worlddayofremembrance.org/> (дата звернення 28.10.2020р.).
4. Кожен п'ятий водій користується мобільними під час управління автомобілем. Центр демократії та верховенства права: веб-сайт. URL: <https://cedem.org.ua> (дата звернення 28.10.2020р.).
5. Освітній проект «H-Road». Компанія «Хюндай Мотор Україна»: веб-сайт. URL: <http://hroad.hyundai.com.ua> (дата звернення 30.10.2020р.)
6. «Один погляд у телефон за кермом»: у мережі з'явилась соціальна реклама про ДТП Інформаційна агенція «Дивись.info»: веб-сайт. URL: <https://dyvys.info> (дата звернення 02.11.2020р.)